

Les cares d'Espanya

"Tampoc nosaltres conservem la cara de grec antic, ni de nobles romans, ni de cavallers carolingis ni de res. Ni cara d'ibers, si és que tenien alguna cara."

Que no s'espante ningú, que no són les cares que vostès estan pensant, no són les cares que apareixen als diaris, ni són les cares que fan els pares (i algunes mares) de la pàtria que es debaten en les angonies de si som uns, o quatre o disset. El simposi on m'havien convidat es deia així, "As caras de Espana", supose que ja entenen el títol sense necessitat de traducció. Organitza la Universidade da Coruna a la Facultat d'Humanitats de Ferrol, un lloc que deu ser molt bonic, amb paisatge de ria i tot això, però no es veu, el tapen les drassanes i grans construccions militars. El taxista que em porta des de l'aeroport de Santiago (esplèndid, nou de trinca, de pedra verda, més gran que el de Manises, evidentment), em pregunta "I què, com van les coses per València?". Anem fent," que li dic jo, "la gent s'espavila, exportem taronges, taulells, mobles i tot això". Ací no hi ha faena", diu el taxista, "el Govern hauria de fer alguna cosa". El simposi de Ferrol és cosa d'antropòlegs socials d'una banda i l'altra de l'Atlàntic, amb predomini dels nord-americans, sobretot, supose, perquè tenen més diners, viatgen més, fan més estudis de camp, publiquen més llibres i són per tant més importants. Passa sempre. Els americans no es passen el temps esperant que el govern faça alguna cosa, la fan ells mateixos.

Parlant parlant, primer en públic al Ferrol i després reclosos en un petit paradís atlàntic que es diu Pazo de Marinán, resulta que les cares d'Espanya són moltes i no sabem ben bé quines. Un anglès en troba una amb vestit de torero, evoca fantasies de l'estoc com emblema viril que penetra la ferida-vagina del toro esdevingut femella que cal dominar perquè és forta i fa por (no riguen, per favor: gent molt important ha escrit coses més bèsties encara, recorden Unamuno, recorden Ortega & Gasset), però es fa un embolic quan completa la passada amb les dones torero, i llavors la *matadora* és també una cara d'Espanya. Els anglesos, des de Pitt-Rivers quan buscava el concepte de l'honor a Grazalema fins aquest Jeremy MacClancy que ve d'Oxford i no sé què busca, han vist sempre cares ben curioses. Els antropòlegs anglòfons —més algun francès i pocs altres— han vingut a la península celtibèrica buscant pobles diferents i exòtics, passablement primitius però prou desenrotllats per tenir carreteres asfaltades i hotels. No buscaven ací gent amb arcs i fletxes, perquè d'aquests ja en queden pocs i viuen més lluny, però almenys que portaren

mocadors al cap, o *sombrero cordovès*, *montera* de torero, i en qualsevol cas i com a mínim, boina. La boina és el marc i corona previsible de la cara d'Espanya. La boina-casc, ben encaixada. Si un hom s'ho mira així amb la perspectiva de la boina i de l'antropòleg de Cornell o de Stanford, les cares d'Espanya no són tan diferents. Qui no tinga un veí o conegut amb boina, o qui no tinga parents en un poble on porten boina encasquetada, que proteste.

Constata que els anglòfons atlàntics fan esforços per tal de no semblar que no es miren els col·legues hispànics, vull dir espanyols, com indígenes distingits; com nosaltres, aïllats, ens mirarem potser els col·legues turcs o marroquins en un cas similar. El prejudici s'esglaona, com l'escala mundial de les categories territorials i acadèmiques. Mire els convidats al voltant de la taula, un parell de dotzenes, i no falla: els col·legues de l'Atlàntic del nord són més alts i més rossos, no fan cara d'espanyols i en aquells caps la boina cauria com en el meu un barret Stetson de Texas o un formatge de mariner de la Navy, fatal. Un autòcton, professor a Santiago, diu que ells, els gallecs, també són atlàntics i del nord, que són celtes i tot això que de vegades he sentit dir a Galícia en llocs de molta solvència acadèmica. Mire les cares dels presents, recorde el taxista i els molts *paisanos* i vianants diversos que tinc observats al país de Fraga, recorde Fraga, els escocesos, Astèrix, etcètera, i la meua conclusió és que no. La boina encasquetada no falla. O deu ser que hi ha moltes maneres de ser celta i de ser atlàntic, i que el pas de la història ha produït una gran conclusió de cares fins el punt, amb gran escàndol del celta, que més que semblar septentrionals i atlàntics com els agradaria, poden passar més aviat per meridionals i mediterranis. Jo no en tinc la culpa.

Tampoc nosaltres conservem la cara de grec antic, ni de nobles romans, ni de cavallers carolingis ni de res. Ni cara d'ibers, si és que tenien alguna cara. L'antropòleg d'Oxford continua especulant sobre la diferència entre ser torero i ser torera, el de Califòrnia col·lecciona històries de marededéus miraculoses, i la de Nova York estudia gitanos a Saragossa, ells i els altres anglòfons ens observen molt atentament. La seua faena és entendre. L'última nit els amfitrions ens ofereixen una *queimada* dins de la immensa llar del *pazo*, la millor que he tastat en la vida.

Joan F. Mira